

Abutilon theophrasti Med.: het fluweelblad gevestigd?

A.J.W. Rotteveel (Plantenziektkundige Dienst, Geertjesweg 15, 6706 EA Wageningen)

Abutilon theophrasti Med.: velvetleaf settled?

The possible reasons for the increased incidence of velvetleaf occurrence in sugarbeet fields in the Southeastern part of the Netherlands are discussed.

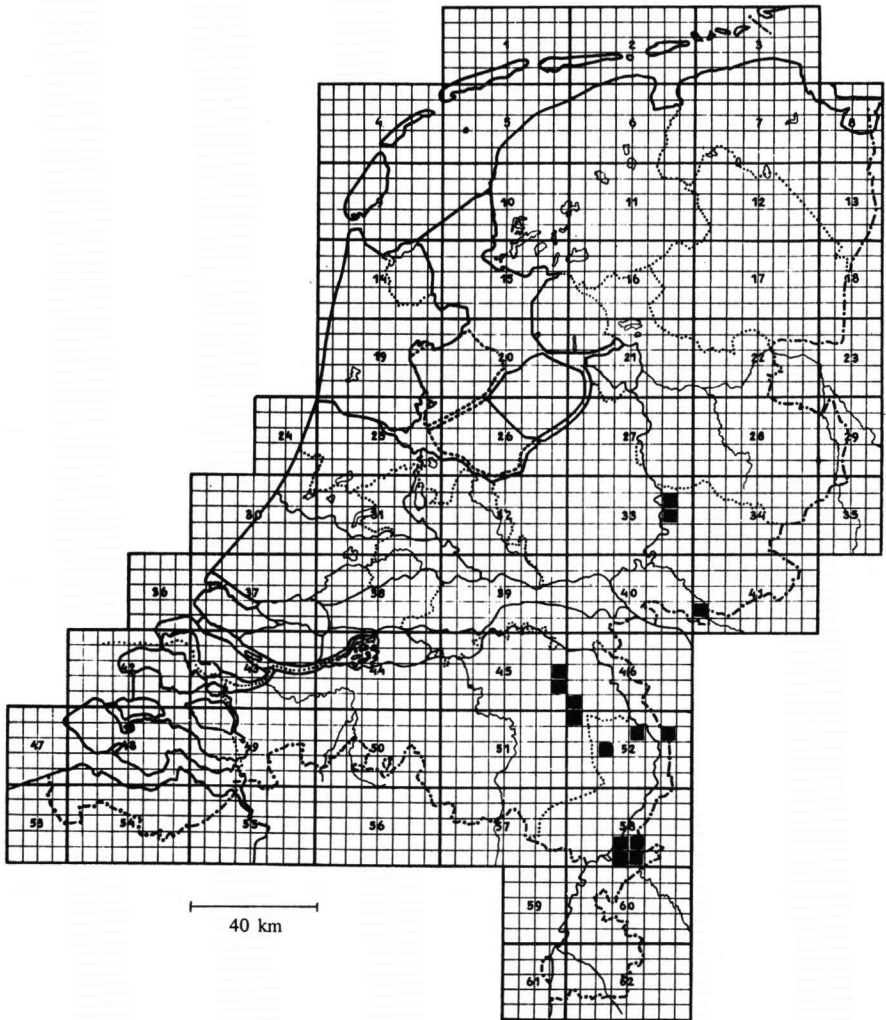

Fig. 1. *Abutilon theophrasti* Med. in 1985; vondsten van de auteur.

In 1982 is een overzicht gegeven van de in de loop der tijden gedane vondsten van fluweelblad.¹ Hoewel de soort al in de vorige eeuw uit Nederland wordt vermeld is zij hier nooit als ingeburgerd beschouwd. Wellicht dient dit beeld te worden herzien. Sinds enkele jaren is deze fraaie en in de nazomer opvallende plant in kleine aantallen te zien in bietenpercelen in het oosten en vooral zuidoosten van het land (fig. 1). Ook uit mais zijn enkele vondsten bekend. Interessant is echter het verschijnsel dat bij de niet meer dan tot dusverre vluchtige verkenning die door mij is verricht, de soort zeer regelmatig en soms in een enigszins toenemend aantal op dezelfde percelen wordt teruggezien in opeenvolgende jaren. Zij het dan dat de vondsten vrijwel altijd bietenland betreffen, waardoor uiteraard ook aan introductie via de voor de bietenteelt specifieke aanvoer gedacht kan worden, en dat betreft dan het zaad. Zou er sprake zijn van aanvoer via het zaad dan zou a) de soort overal in Nederland in bietenpercelen even frequent voorkomen

en dat lijkt zeer zeker niet het geval en b) door het mede uitzaaien zou het fluweelblad exact in de bietenrijen staan. Dit laatste lijkt niet het geval te zijn hoewel er door het algemeen toegepaste mechanisch schoffelen wel sprake is van rijgebondenheid. Overigens komt er in het herkomstgebied van ons bietenzaad (Noord-Italië) volop fluweelblad voor. Waarom dan deze voorkeur voor de bietenpercelen in oostelijk Noord-Brabant en Limburg? In de eerste plaats dient de soort de standplaats te bereiken. Zaad van fluweelblad is buitengewoon hard en blijft ook onder moeilijke omstandigheden lang kiemkrachtig. Fluweelblad is een belangrijk onkruid in de sojateelt in de Verenigde Staten. Sojaschroot is een veel gebruikt ingrediënt in de veevoeders en de intensieve veehouderij is van groot belang in het bovengenoemde gebied. Overleving via de mest lijkt voor deze soort niet onmogelijk. Het frequente voorkomen eertijds bij meelfabrieken¹ wijst in deze richting. Onderzoek naar het werkelijke bestaan van deze route is zeer gewenst. In de tweede plaats dient de soort op de eenmaal bereikte standplaats te kiemen en zich volledig te ontwikkelen. In het onderhavige gebied is veelal sprake van intensieve suikerbietenteelt, dat betekent eens in de twee of drie jaar een bietengewas. Voorts worden vooral mais en aardappelen (tenminste een op drie) geteeld alsmede een hele reeks kwantitatief minder belangrijke gewassen.

Fluweelblad is een laatkiemer en een warmtebehoeftege soort.² In betrekkelijk snel sluitende gewassen zoals granen maakt de soort dus weinig of geen kans, zeker niet als daar herbiciden worden gebruikt waarvoor fluweelblad gevoelig is. Vondsten tussen aardappelen zijn niet bekend. Dit zou verklaard kunnen worden door herbicidegebruik en door de gewasstructuur. Ook hier is nader onderzoek nodig, vooral in de literatuur.

De omstandigheden voor de kieming en groei van fluweelblad in mais lijken gunstiger hoewel het herbicide atrazin wel degelijk een bestrijdend effect heeft, evenals de veel gebruikte combinatie van atrazin met bentazon. Toch zijn mij uit mais wel enkele waarnemingen bekend, ook van uitgegroeide planten.³ In bieten, waarin veel na opkomst van het gewas in de eerste helft van mei met lage doseringen onkruidbestrijdingsmiddelen wordt gespoten, is het niet ondenkbaar dat fluweelblad eerst kiemt ná de bespuitingen en dat de residuele werking via de grond te gering is om effect te hebben.

Bovendien blijven bietengewassen tot half juni open en mede daardoor erg geschikt voor warmteminnende soorten zoals fluweelblad. Bieten blijven laag, fluweelblad groeit er ruimschoots bovenuit en bieten worden laat geoogst (half september tot in november) zodat het niet verwonderlijk is dat in september en oktober vrijwel altijd volgroeid zaad aan het fluweelblad aanwezig is. Op percelen waarop fluweelbladplanten worden gezien is in latere bietenteeltjaren veelal weer de aanwezigheid van fluweelblad vast te stellen; en wat belangrijker is: de hoeveelheid lijkt enigszins toe te nemen.

Mede hierom lijkt het waarschijnlijk dat deze soort zich hier (zoals zoveel warmteminnende onkruidsoorten) heeft gevestigd. Als dit zo is dan is agrarisch Nederland weer een nieuw en lastig onkruid rijker geworden. Uit de Verenigde Staten alsook recentelijk uit Italië wordt gemeld dat fluweelblad als onkruid steeds frequenter voorkomt en vaak een specifieke, niet eenvoudige bestrijding nodig maakt. Met name in bieten zou in ons land fluweelblad wel eens een lastig onkruidprobleem kunnen gaan vormen.

Meer en vooral gericht onderzoek naar het voorkomen en het gedrag onder Nederlandse veldomstandigheden van *Abutilon theophrasti* zijn dan ook dringend gewenst teneinde vast te stellen of vestiging echt een feit is.

1. J. Mennema, 1982. Onderzoek naar plantengeografische aspecten van adventieve plantesoorten in Nederland. *Gorteria* 11: 51-58.
2. E.W. Stoller & L.M. Max, 1973. Periodicity of germination and emergence of some annual weeds. *Weed Science* 21: 574-580.
3. H. Naber & A.J.W. Rotteveel, 1981. Onkruidinventarisatie 1981, mais. Plantenziektenkundige Dienst, Wageningen.